

principles and particularities of the use the contextual education in modern preparing the future teachers. It is motivated methodological approaches to this technologies. It is given feature semiotic, simulation and social scholastic model of the contextual education.

Key words: context, context learning, contextual approach, kvazioprofessionalnaya activity.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378

Н. В. Литвинова

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ
БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ В ПРОЦЕСІ
ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Сучасне суспільство вимагає від майбутніх фахівців сформованої професійної компетентності, яка в подальшій професійній діяльності може бути модернізованою. Цьому сприяє багато різних чинників: вступ України до європейського освітнього простору, перехід на багаторівневу систему освіти тощо. Тому нашій державі конче необхідні висококваліфіковані спеціалісти, які будуть здатні підготувати нове покоління до сучасних умов життя.

Формування професійної компетентності передбачає визначення педагогічних умов, які сприятимуть систематизації та чіткому дотриманню вимог, висунутих до підготовки майбутніх фахівців.

Метою статті є визначення педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю в процесі виробничої діяльності.

Дослідженням питання формування професійної компетентності майбутніх фахівців опікувались багато вчених, серед яких: В. Байденко, В. Безруков, І. Васильєв, О. Заблоцька, Е. Зеєр, І. Зимня, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Тархан та інші. Але саме проблема формування професійної компетентності в процесі виробничої діяльності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю залишилася осторонь.

Багато праць присвячено дослідженню умов, дотримання яких може ефективно вплинути на навчально-виховний процес. Виконавши аналіз літературних джерел, можна стверджувати про різні підходи до тлумачення поняття „умови” як категорії. Так, на думку М. Фролова, умова – філософська категорія, яка вказує на ставлення предмету до оточуючих його явищ, без яких він не може існувати. Предмет

об'єктивного світу для людини є первинним стосовно тих умов, які описують його стан. У той же час умова є первинною або умовно-постійним середовищем для предметів, у якому вони виникають і існують, на відміну від чинника, який є спонукальним мотивом зародження явищ і процесів [1, с. 390].

На думку В. Ширшова, „умова – обставина, від наявності чи зміни якої залежить наявність чи зміна чогось іншого, що називається в цьому випадку обумовленим” [2, с. 14].

Р. Нізамов вважає, що для організації пізнавального середовища студентів необхідні психолого-педагогічні умови, тобто ті, де проходять заняття та поєднуються найкращі психологічні та педагогічні чинники, що дозволяють викладачеві здійснювати підготовку майбутніх фахівців до професійної діяльності. Ці умови формують з урахуванням психології особистості, фізіології, правил гігієни розумової праці, вимог педагогіки до організації навчального процесу та виховання [3, с. 47].

У нашому дослідженні під педагогічними умовами формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю розуміємо вимоги, виконання яких забезпечує здійснення якісної підготовки в умовах будівельного підприємства та під час вивчення дисципліни „Виробниче навчання” для досягнення поставленої мети – формування професійної компетентності. Неможливо врахувати всі педагогічні умови практичної підготовки студентів під час нашого дослідження, тому ми виділяємо сукупність найголовніших педагогічних умов, які максимально сприяють формуванню професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю в умовах практичної підготовки.

Науковець С. Архангельський наголошує, що трансформація навчальної інформації в знання є важливою умовою, яка поглиблює отримані знання та сприяє кращому засвоєнню нових. Він стверджує, що для перетворення інформації в знання потрібен логічний зв'язок з попередньо отриманою основою. Під час навчання вся отримана інформація потребує поєднання з основними знаннями, без яких вона не може трансформуватися в знання. Завдяки пізнанню та процесу мислення нові та базисні знання поєднуються [4, с. 83].

Отже, на якість отримання навчальної інформації впливає попередній рівень підготовки майбутніх фахівців. Зауважують, що якість підготовки студентів до певного рівня знань можна визначити при наявності певних знань, умінь і навичок та можливості вчасно їх використовувати [5, с. 62]. Уміння та навички, за допомогою яких здійснюється пізнавальна діяльність, вчений називає пізнавальними та класифікує як художні, трудові тощо. Дехто відзначає, що для того, щоб відбулася діяльність, необхідно оволодіти певними вміннями. Тобто без них неможливо вирішити завдання та виконати дії [6, с. 36].

Великий вплив у формуванні професійних знань, умінь та навичок майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю має виконання

лабораторно-практичних робіт студентами під час вивчення дисципліни „Виробниче навчання”.

На думку С. Архангельського, головним завданням лабораторного практикуму є встановлення зв'язку між теорією та практикою на основі експериментальних досліджень у спеціально обладнаних приміщеннях – майстернях, лабораторіях тощо. Студенти набувають практичних навичок та умінь під час використання обладнання, приладів, устаткування, матеріалів тощо, осмислюють та виконують безпосередні експериментальні спостереження, явища та процеси [4, с. 89; 7, с. 256 – 259].

Наразі існує проблема, яка полягає в тому, що лабораторно-практичні заняття маючи ключове значення в підготовці майбутніх фахівців, не оснащені необхідним сучасним устаткуванням та приладами та проводяться за застарілою методикою. Стрімкий розвиток суспільства потребує постійного вдосконалення методик викладання та навчального устаткування. Навчання з використанням застарілих технологій призводить до зниження пізнавальної активності студентів та, як наслідок – зниження рівня професійної підготовки майбутніх фахівців.

З огляду на це, першою педагогічною умовою формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю є забезпечення лабораторно-практичних занять обладнанням (навчально-методичні матеріали, обладнання, пристрої, інструменти тощо), використання якого дозволить моделювати сучасну виробничу діяльність та ознайомлювати студентів з прогресивними методами будівництва.

Підготовка майбутніх інженерів-педагогів до професійної діяльності не можлива тільки в процесі їх аудиторної роботи. Без досвіду практичного застосування теоретичних знань не можна говорити про цілком сформованих висококваліфікованих інженерів-педагогів будівельного профілю. За час навчання у вищому навчальному закладі студенти лише осягають основи тих знань, умінь і навичок, які допоможуть їм остаточно сформуватися як фахівцям вже в процесі практичної професійної діяльності. Для цього необхідно повною мірою використовувати можливості виробничої практики.

В „Енциклопедії професійної освіти” поняття „практика” – це „складова частина навчально-виховного процесу, яка передбачена навчальними планами та програмами, організована в реальних умовах (або наближених до них) з метою формування в студентів уявлення про певну професійну галузь, навчання практичним знанням, навичкам та умінням, надбання досвіду самостійної роботи за обраною професією” [8, с. 298].

Зауважимо, що відповідно до програми практики майбутні інженери-педагоги будівельного профілю повинні брати участь в певних виробничих циклах на робочому місці.

Виробнича практика ставить перед студентами такі завдання: закріплення та вдосконалення професійних знань, умінь і навичок, отриманих у процесі теоретичного навчання, а також формування якостей особистості майбутнього фахівця: професійна самостійність, мобільність,

самоконтроль та інших, необхідних для виконання своїх професійних функцій на належному рівні.

Деякі дослідники вважають, що виробнича практика потрібна для того, щоб майбутні фахівці адаптувалися до майбутнього місця роботи в умовах реальної фахової діяльності, набували досвіду практичних та організаційних умінь та навичок для того, щоб потім виконувати функціональні завдання. Така підготовка як процес формування професійної компетентності майбутніх фахівців сприяє: поглибленню теоретичних знань, покращенню умінь і навичок виробничої діяльності; формуванню та розвитку професійних умінь і навичок для прийняття незалежних рішень під час роботи в реальних виробничих умовах, а також творчого підходу до практичної діяльності.

Другою педагогічною умовою формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю є проведення виробничої практики в реальних виробничих умовах або наближених до них.

Спостереження за навчальним процесом і організацією практики, а також бесіди з керівниками, викладачами та майстрами виробничого навчання та студентами показали, що навчальні заклади відчувають гостру потребу в удосконаленні та модернізації матеріально-технічної бази, у розробці дидактичних матеріалів і методичних рекомендацій з підготовки, проведення, контролю та оцінки результатів виробничої практики тощо.

Наявність відповідного навчально-методичного забезпечення є для студентів і керівників надзвичайно важливим компонентом ефективності практики загалом.

Отже, третьою педагогічною умовою формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю є забезпечення студентів-практикантів і керівників методичними рекомендаціями щодо проходження виробничої практики.

У Конституції України сказано, що „кожен має право на належні, безпечні та здорові умови праці...” [9, с. 14].

Підприємство повинно забезпечити всіх студентів робочими місцями, що відповідають вимогам навчальних програм, правилам охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії. Обов'язково повинні бути проведені інструктажі з охорони праці та правил техніки поведінки на робочих місцях. Практиканти повинні мати спецодяг та бути забезпечені засобами індивідуального захисту та лікувально-профілактичним обслуговуванням за встановленими нормами для відповідних штатних працівників підприємства. Технологічні процеси починати виконувати тільки з дозволу та під наглядом керівника практики від підприємства.

Четвертою педагогічною умовою формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю є дотримання правил техніки безпеки, охорони праці та виробничої санітарії під час проходження виробничої практики в реальних умовах.

Важлива роль під час проходження виробничої практики відводиться керівникам від підприємства. Вони перевіряють та контролюють підготовку студентів-практикантів до діяльності, звертають увагу на труднощі, які можуть виникнути в процесі роботи, орієнтують їх на самоконтроль тощо. Потреба в допомозі виникає тоді, коли майбутні фахівці починають виконувати виробничі завдання. На цьому етапі більшості з них потрібна допомога, коректування дій, перевірка поточних результатів.

Ефективність взаємодії залежить від багатьох чинників. Серед них оптимальний вибір методів навчання, реалізація яких у певних умовах дає високий рівень якості підготовки студентів.

Важливе місце у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців під час виробничої діяльності займають викладачі вищого навчального закладу та керівники практики від підприємства. Вони повинні бути для студентів не тільки наставниками, а й партнерами, які допомагають у реалізації цілей діяльності, в організації експерименту, у створенні умов для прояву активності й творчості.

Отже, п'ятою педагогічною умовою формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю є взаємодія студентів та викладачів у кожній виробничій ситуації під час проходження виробничої практики та інших видів діяльності (лабораторно-практичні заняття, позавиробнича діяльність тощо).

Особливе місце в роботі майбутніх фахівців займають роботи аналітичного характеру. Уміння аналізувати, оцінювати ситуацію й на основі цього ухвалювати рішення – невід'ємна функція керівників. Тому значне місце повинно бути відведене аналізу виробничих ситуацій, вирішенню завдань.

Керівники повинні бути всебічно розвиненими, стійкими, володіти професійною мовою та майстерністю, здатні швидко реагувати на новітні технології, володіти професійними функціями та бути прикладом для своїх підопічних.

Професійна компетентність керівників як від підприємства, так і від вищого навчального закладу не може обмежуватися тільки вимогами програми, знання та вміння повинні бути значно ширшими. Це стосується володіння методикою та технологією виконання сучасної технології діяльності, застосування передових методів будівництва тощо.

Шостою педагогічною умовою формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю є володіння викладачами та керівниками від підприємства інноваційними методами та інформацією про нововведення в будівельній індустрії.

Таким чином, у статті ми визначили шість педагогічних умов, які можуть сприяти ефективному процесу формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю в процесі виробничої діяльності, а саме:

- забезпечення лабораторно-практичних занять обладнанням (навчально-методичні матеріали, обладнання, пристрої, інструменти

тощо), використання якого дозволить моделювати сучасну виробничу діяльність та ознайомлювати студентів з прогресивними методами будівництва;

- проведення виробничої практики в реальних виробничих умовах або наближених до них;

- забезпечення студентів-практикантів і керівників методичними рекомендаціями щодо проходження виробничої практики;

- дотримання правил техніки безпеки, охорони праці та виробничої санітарії під час проходження виробничої практики в реальних умовах;

- взаємодія студентів та викладачів у кожній виробничій ситуації під час проходження виробничої практики та інших видів діяльності (лабораторно-практичні заняття, позавиробнича діяльність тощо);

- володіння викладачами та керівниками від підприємства інноваційними методами та інформацією про нововведення в будівельній індустрії.

У подальшому дослідженні ми плануємо перевірити та вдосконалити запропоновані педагогічні умови.

Список використаної літератури

1. Большой советский энциклопедический словарь. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 1631 с. **2. Ширшов В. Д.** Педагогические факторы формирования коммуникативности у студентов педагогического института : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 „Теория и история педагогики” / В. Д. Ширшов. – Челябинск, 1985. – 20 с. **3. Проблемы развития познавательной активности студентов ;** под ред. Р. А. Низамова. – Казань, 1980. – 176 с. **4. Архангельский С. И.** Лекции по теории обучения в высшей школе / С. И. Архангельский. – М. : Высш. шк., 1974. – 385 с. **5. Дьомін А. І.** Розвиток пізнавальної діяльності учнів / А. І. Дьомін // Вища школа. – 1976. – 90 с. **6. Щукина Г. И.** Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе : учеб. пособ. для студентов пед. ин-тов / Г. И. Щукина. – М. : Просвещение, 1979. – 160 с. **7. Архангельский С. И.** Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы [Текст] / Архангельский С. И. – М. : Высшая школа, 1980. – 368 с. **8. Энциклопедия профессионального образования :** в 3-х т. ; под ред. Батышева С. Я. – М., 1999. – Т. 2. – С. 383. **9. Конституція України :** прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року – Офіц. вид. – К. : Вид-во „Право”. 1996. – 46 с.

Литвинова Н. В. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю в процесі виробничої діяльності

Статтю присвячено аналізу проблеми підготовки майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю в процесі виробничої діяльності. Визначено педагогічні умови формування професійної

компетентності майбутніх інженерів-педагогів будівельного профілю в процесі виробничої діяльності.

Ключові слова: професійна компетентність, інженери-педагоги, педагогічні умови.

Литвинова Н. В. Педагогические условия формирования профессиональной компетентности будущих инженеров-педагогов строительного профиля в процессе производственной деятельности

Статья посвящена анализу проблемы подготовки будущих инженеров-педагогов строительного профиля в процессе производственной деятельности. Определены педагогические условия формирования профессиональной компетентности будущих инженеров-педагогов строительного профиля в процессе производственной деятельности.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, инженеры-педагоги, педагогические условия.

Litvinova N. V. Pedagogical Conditions of the Professional Competence of Engineers, Teachers Build a Profile in the Production Process

This article analyzes the problem of training of future engineers and educators building a profile in the production process. Pedagogical conditions of formation of professional competence of future teachers, engineers building a profile in the production process.

Key words: professional competence, engineering teachers, pedagogical conditions.

Стаття надійшла до редакції 04.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378:811.111+316.733

О. П. Мазко

**ПОНЯТТЯ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗЄМОДІЇ
ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

У контексті взаємозв'язку освіти і науки, педагогічної теорії і практики педагогічна освіта виступає важливим ресурсом розвитку інтелектуального потенціалу нації як унікальна сфера підготовки нової генерації вчителів, зокрема вчителів іноземної мови. Крім того, зміна ідеології освіти додала іншомовній освіті нового змісту, що враховує світовий досвід навчання мов міжнародного спілкування і соціально-